

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én másfél iven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Ném tagok egész évre 2 firtal fizethetnek elő, féléves előfizetés el nem fogadtat'k.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az Erdélyi Gazda

kiadó-hivatalához czimzendők.

A hirdetési díjszabályzatról a kiadó hivatal ád felvilágosítást.

Szerkesztő bizottság: elnök Szabó József; Dr. Berde Aron, Báró Jósika Sámuel, Szabó Sámuel, Vörös Sándor
felelős szerkesztő: Gamauf Vilmos.

Tartalom: Havi emlékeztető: márczius. — A bilaki csikótelep. Schmidt Ferencz. — A romániai vámszerződésről. — Sövény kosárfűzből. — Az erdélyi pincze-egylet átalakulása. — Kőbányai sertés-üzlet 1886-ban. — Uj faiskola. — Megyei egyletek működése. — A kereskedelmi muzeum kiállítása. — Baromi kedvelőknek. — A mezőgazdasági birtokok elhatárolása. — Piaczi árak. — Hirdetések. —

Havi emlékeztető.

Martius.

Ház és udvar. Eddig rendbe nem hozott gazdasági eszközök: eke, borona, fogas, henger, magtakaró, porhanyító -- kijavítandók.

A gazdasági személyzet liszttel ellátandó, nehogy a sürgős tavaszi munkaidőben malombajárással dologidőt mulasszanak.

Vetőmagot rostáltatunk, vagy ha nincs: sietve beszerezünk.

Mindazon ügyeket kiegyenlítjük és elintézzük, melyek a gazdaság vezetőjét a bekövetkezendő tavaszi munkától elvonhatnák.

Szántóföld. Hóolvadás után, mihelyt a föld fagyja fölengedett és a talaj elérte a kellő szárazsági fokot, szántáshoz, vetéshez fogunk. Legelső sorban az őszi ugarok vettettek be. Általános szokás az őszi ugarra vetett magot egyszerűen befogasolni, mindenestre czélszerűbb hatvasu (Benkő-féle) magtakaróval a fogas munkáját helyettesíteni.

Vethetünk tavaszszuzát, tavaszrozót, árpát, zabot, tavaszrepczót, mustárt, borsót, disznóbabot, burgundi répát, festő rezedát és festő csülleget; takarmánynak pedig zabos bükkönyt. Luczernamagot árpával, zabbal, mint védnövényel kell vetni, de egy negyeddal ritkábban.

Az őszi vetések nagy figyelemben részesülnek; laza állományu homokos vagy felette trágyás talajok, továbbá szélnel fekvő oldatos helyek meghengergetnek, ezzel a fagy által felszivott és a talajban lazán álló növénygyökerek a földbe visszanyomatnak és a kiszáradástól megóvatnak.

Kötött, eső és hó által összenyomott, megkórgesedett talajokban az őszi vetés megfogasoltatik, ne sajnáljuk a fogással kitépett néhány buzaszálát; ez a fogasolás után bekövetkezendő bokrosodás és bujább fejlődés által tisztesen térül meg. Mi-

nél sajnálatraméltóbb külszint mutat tavaszkor megfogasolt őszi vetésünk, annál inkább sikerült miveletünk.

Rét és kaszáló. Nedves időben minden legeltetés szigoruan tiltatik. Árkok kijavítandók vagy újra ásandók, hogy az utról senki be ne térhessen. Vakondturások és hangyatelepek elhányatnak. Ha időnk engedi és a rétnak kaszálónak vizenyössége nem nagy, akkor fogasoltassuk keresztbe.

A mesterséges, valamint a természetes kaszálókon mutakozó foltos és hiányos helyek fümagvakkal vagy szénuamurával hintetnek be.

Állattenyésztés. Legnagyobb gond a nehéz munkát végző jármos ökrök rendes élelmezésére fordítatik.

Az igás lovak boronálásra, fogasolásra használtatnak, mert gyorsabban lépnek, tehát a borona fogához nagyobb erővel ütökzik a rög és így jobban omlik és takar.

A ménes és gulyabeli marha már kezdi unni a szalmát és töreket, tehát a melegebb napok beálltával a széna-adag szaporítottatik.

Az apaállatok abrakjának egy harmadát árpadarával helyettesítjük.

Kanczák fedeztetése megkezdendő.

Hizott ökrök eladásra kerülnek.

Bivalok is jobb élelmezésben részesüljenek, nehogy elgyengüljenek. Az elgyengült bival ritkán és nehezen kap lábra.

A juhász éjjel-nappal az ellős anyajuhok között tartózkodik, nehogy a bárányokban kárt valljunk.

A gazdasszonyok a szárnyas-állatok körül foglalatoskodnak, azok helyes és elegendő élelmezésére ügyelnek, mert csak így tojnak korán és sokat.

Szőlő. A mint az idő engedi, karózni kell, még pedig ügyelettal arra, hogy a tőkétől egy arasznyira és ha lehet, mindig a régi lyukba szurassék a karó, nehogy a szőlő gyökerét sértsük és a sorok egyenességét megzavarjuk.

Ha nagyon kedvező idő jár, a venyige fölhuzását és kikötözését végrehajtjuk; e részben általános szabály, hogy minél előbb tehetjük, annál jobb. A karikás mivelésnél az öszel termőnek hagyott két vesszőt — magfát — nyakánál a karóhoz kötve, jobb kéz két ujjá közt vigyazva végig ropogtatva, akkora karikát kötünk északról délnek, hogy annak átmérője 45 cmmnél nagyobb ne legyen és mindig arra kell igyekezni,

hogy a karikának alsó része, ha lehet, egy arasznyira essék a föld színétől.

Kötözésre legcélszerűbb a nem igen vastag fűzveszsző, Guyot szerint a vesszőt ilyenkor csak függélyesen kell a karóhoz kötni, még pedig a gyengét rövidebben, az erősebbet pedig hosszabban.

A csapos és tőkés miveletuél a maga módja szerint, egy vagy több szemre, minden fa visszavágatik.

A kikötésre közvetlenül jön a nyitás, mely minden rendszernél — kivétel nélkül — abból áll, hogy a tőke mellől egy arasznyi mélyen a földet elhuzzuk és a tőkét a földszinti szakálgökökerekétől éles késsel simán tőből megtakarítjuk. Ennek az a haszna, hogy a növényt nem engedjük a föld színéhez közel gyökerezni, rovására a valódi mély gyökereknek, mert ama felületi gyökerek sem a nagy meleggel, sem a hideggel nem daczolhatván, szőlőnköt könnyen baj éri. Aztán minden mélyebb kapálással megsérthetjük. Végre a fedéskor könnyebben hajlítható a fa, ha tövét nem feszítik haszontalan gyökerek.

E hónapban megkezdhető az új telepek ültetése is, úgy, miként a szakkönyvekben terjedelmesen tárgyalva van.

Pincoze. A pincozében a hordókat szorgalmasan töltögetjük és úgy a tele, mint az üres edényeket tisztán tartjuk. Az új borok második lehuzását megkezdjük, melyet most már zártan, legcélszerűbben borszivattyúval végezhetünk.

Gyümölcsös. Ha a föld annyira ki van engedve, hogy jégtücskék benne nincsenek, lehet már fát ültetni. Ha ősszel a gyümölcsfák körül a föld nem volt felásva, azt most kell megtétni. Azon gyümölcsfáknak, melyek roszfajtájú gyümölcscsel vannak beoltva, átoltása jobb fajtákkal most történik. A fatörzseken a fagy által okozott sértéseket gondosan eltávolítjuk és a sebeket viasz vagy agyag és marhatrágyakeverékből készült tapasszal bekenjük. Végebb fákról a száraz galyak lemeteszését bevégezzük; a gyengébb növéssű ágakat visszanyessük rövidebbre, hogy erősebb jövőst hajtsanak. Az ártalmas rovarokat pusztítani kell. A hernyófészkek szedését e hó elejével okvetlenül be kell végezni, különben, ha az idő kimelegszik és felélednek, levelek hiányában a virágok- és levélrügyekben nagy károkat okoznak. A gyümölcsösben található száraz galyakat és leveleket kihordatjuk és gondosan elégetjük, így a netán rajtuk és a beteges fákön található rovarálcák megsemmisíttetnek.

Faiskola. A fiatal csemeték metszése bevégeztetik. Az ősszel alvó szemre szemzett fák szemzése, ha megfogamzottak, a vadfák a nemesített szemés felett 6–10 cm. magasságban visszametszetnek és a nemesített szem feletti rügyek gondosan eltávolítatnak. Az oltás megkezdetik, sorban cseresznye, meggy, szilva, alma s körtelákon. Ha kell új táblákat rendezünk és ezeket vadfákkal ültetjük be, a téli oltások kiültetendők. A metszés és oltás bevégezése után a föld jó mélyen felkapáltatik vagy felásatik, a gyengébb vadenczok átültetendők. Ribiszke és egres dugványokat, ha még eddig meg nem történt, elültetjük. Birs és Sz.-Iván alma gyöksarjainak kiszedését, ugyszintén azokból bujtások készítését most végeztetjük. A csiráztatott famagvak elvettetnek.

Konyhakert. A föld ásása, ha az ősszel nem végeztetett be, most folytattatik és bevégeztetik. Borsó, salátafélék, vörshagyma, párhagyma, nemkülönben a gyökernemű főzelékek, petrezselyem, murok, vöröscékla, továbbá a hónapos retek, tavaszi spenót veteményezhetők. Spárgagyökér ültetésének és spárgamag vetésnek is itt az ideje. Őszi spenót, földi eper, fejes salátáról a téli takarót eltávolítjuk és ha a fagy a földből kiemelte volna, vissza nyomogatjuk őket. Dinnye, ugorka, paszuly számára a melegágyak készítését folytatjuk. Káposztafélék, zeller, paprika, paradicsom, hagymapalántoknak új melegágyak készíttetnek. A magnak való és házi használatra eltett gyökernövények a

rothadástól óvandók, a megromlott részeket róluk gondosan eltávolítjuk.

Diszkert. A földmunkálatokat, ásás, átforgatás és trágyakeverés végeztetjük; a virágágyak beosztása és körülszegélyezése, úgy a szegélyezett ágyak tisztítása megkezdetik. Az utak kijavítottak, kavics és homokkal meghordatnak. Ősszel trágyázott gyepekről a trágya legerebélyeztetik, a rosz és foltos gyepek kijavítottak. A rózsákat kiszedjük, visszametszeljük és felkötözzük. Szabadon telet hagymás és gumós növényekről a téli takarót el kell távolítanunk, ezt óvatosan tegyük, nehogy hajtásaik megsérüljenek. Nyári virágok: viola, őszi-rózsa szegfű, császárszakál stb. melegágyakban elveendők. Meleg- és hidegházi növények mag, szétosztás és dugványozás által szaporítottak; ezeket melegágyba kell tennünk. Georinák szaporítás végett melegházakba tetetnek. Melegházak nedvesen és melegebben tartatnak, a hidegházak ellenben többször szellőztetnek. Estéli órákban jeytáblákat készíttetünk és kosarakat fonatunk.

Méhészet. Itt az idő, mikor méheink napvilágot láthatnak, azonban vigyázzunk, hogy se el ne siettessük, se nagyon el ne késlettessük a kirepülést. Legyünk figyelemmel arra is, hogy méheink a múlt évben hol nyaraltak és a lehetőség tegyük őket ugyanazon helyre; így annál könnyebben fogják megtalálni helyüket. Kibocsátáskor méhesünk annyira rendben legyen, hogy ott a kitétel után póczkolgatásra, javításra ne legyen szükség, mert ez mindig zavart okoz. Ha észrevennők, hogy valamely kas királynét veszített, azt távolítsuk el a többi közül, mert könnyen alkalmat szolgáltat a rablásra. Ha az ilyen kas történetesen elég népes és különben is van elég méze, legcélszerűbb, ha egy néptelen, királynés családöt adunk hozzá; így orvosolhatjuk meg legbiztosabban a bajt. Kitétel, illetőleg kibocsátás után, — ha t. i. a mezőn még nem kínálkoznak elegendő táp — a gyengébb, mézetlen családokat időnként étetnünk kell.

Kitételkor beható vizsgálatot tartunk és a penészes, egerárgta lépet és egyáltalában minden tisztátalanságot eltávolítunk.

Kicsinyre szorított röplyúkkal a rablástól, úgy a szétlőt, illetőleg meghüléstől is védnünk kell a méheket, nehogy a népeség hiányában a fiasítás áthüljön és kárba vesszen. Alkalmatlan mártiusi időben méhcsaládaink annyira megfogyhatnak, hogy egész éven át megérzik; azért inkább valamivel később, mint korán bocsássuk ki őket.

Kolozsvári régi és tapasztalt méhészek Hugó napotlott (április 1-je) nem igen viszik szabadba méheiket, azt tartván, hogy „előbb legelőt a méhnek és azután legelőre vele.”

Erdészet. F ő h a s z n á l a t. A szállfák tutajozására és a tűzifa leosztására különös gond fordítandó; kibaszálása megfelelő munkakerő beszerzése által biztosítandó. M e l l é k h a s z n á l a t. Az erdőritkítás megkezdendő, szurokgyűjtés, mészégetés folytatandó és a sorközi használatra szánt területek kijelölendők. E r d ő v é d e l e m. A múlt havi teendőknél kívül, az árvizek által okozható károokra is figyelem fordítandó, az erdőszéleket pedig az irtások megakadályozhatásáért gyakran bezárjuk. E r d ő m i v e l é s. Melegebb vidékeken a vetés, ültetés és dugványozás megkezdhető. V a d á s z a t e hónapban a szalonkákra és fajdkakasokra szorítkozik. —

A bilaki csikótelep.*)

Hogy egyrészt úgy a rendes fogyatékot, valamint másrészt egy esetleges nagyobb lőszükségletet is fedezni lehessen, a had-

*) A bilaki csikótelep a széles körben ismert Keönchezöll József huszár-alezredes ur kitünő vezetése alatt áll, mellette a jelen cikk érdemes írója Schmidt Ferenc es. kir. állatorvos ur, — kit nevesebb tenyésztőink kétségkívül szintén ismernek és be-

ügyi kormány mindenkor a jó, erősen ki'artó, edzett, a különféle czéloknek és igényeknek megfelelő loanyag beszerzésére kiváló gondot fordított.

Ujabb időben azonban éppen a jó kincstári lovassági tiszti lovakat illetőleg mutatkozott érezhető hiány! Ezen — bátran mondhatjuk — elite lovak, régebben legnagyobb részt a volt és a mint látszik II. József császár által 1786-ban a czélra alapított mezőhegyesi és bábolnai cs. kir. katonai ménesekből — melyek most a magyar államnak képezik tulajdonát — és a radautzi cs. kir. osztrák állami ménesből kerültek ki. E radautzi ménes, mint ilyen ugyszólván a véletlen gyermeke; alapját az 1802-ben Erdélyben Gróf Bethlen Jánostól vásárolt mén „Berberino“ vetette meg, fejlődéséhez pedig a Luczina kitünő legelői, melyek joggal nevezhetők a lótenyésztés paradicsomának, lényegesen hozzájárultak. Éltesebb lovastiszteink nem győzik dicsérni a ménesbeli lovaknak jó járását, kitartását és hosszú szolgálati idejét; hogy pedig a régi lovasok sokat és nagy tourokat lovagoltak, az tudvalevőleg minden kétségen felül áll.

Hogy tehát az említett és mindinkább érezhetővé váló hiányon segítve legyen, a cs. és kir. hadügyi kormány jó és megfelelő képességet ígérő 2—3 éves csikókat vásároltat össze és azokat külön a czélra berendezett, jó és elegendő legelővel és istállóval bíró telepeken felállítja, hol a megállapított vezéreszme szerinti nevelést és jövő hivatásukhoz lehető edzést nyernek.

Ily felnevelési állomás, melynek hivatalos neve: „cs. és kir. remondatelep“ (mi a „csikótelep“ kifejezést jobbnak tartjuk és azt is használjuk) ma az osztrák-magyar birodalomban csak három létezik, v. m. Piber, Steierországban; Nagy-Daad, Tolna-megyében és Bilak, Besztercze-Naszódmegyében. E telepek előnyeit egyaránt élvezik úgy a tenyésztők, mint maga a hadsereg, mit a következőkben bővebben indokolni megkísértünk.

A 2—3 éves csikók vásárlása folytán egyszer a tenyésztő sokkal gyorsabb forgalmat ér el, mi mellett kockázata lényegesen apad. Akárhány csikót a megvétel menti meg az idő előtti romlástól; mert mint fájdalom igen gyakran akárhányszor láthatjuk, a három — sőt a két éves csikó is — különféle munkára lesz alkalmazva, miáltal nemcsak fejlődésében marad vissza, hanem kivált még puha csontozatában lábizületeiben „struppirt“ és rövid idő alatt nagyon elértéktelenedett lesz! Más és éppen nem ritka esetben főleg a kisebb birtokos nem rendelkezik azon legelővel, mely nélkül pedig sikeres lótenyésztésre gondolni sem lehet. A ló nem fejlődik az istállóban, szemhibát kap, lábban kiválóan gyenge marad, inkább egyenes állású és keskeny patája lesz, mi mellett sohasem nyer szabad, tényleg járót.

Az említett telepeken okszerűen, nem erőltetve nevelt lovakban a lovassági tisztek igen jó tisztes lovakat nyernek és ha nem mindegyik fejlődik is ki hivatásának megfelelően akkor csülnek — gyakorolja az állategészségügyi felügyeletet. Fenti cikknek becsét főképen abban keressük, hogy nem száraz adatokat és számokat közöl, hanem a lónevelés alapelveit oly meggyőzően és tanulságosan adja elő, hogy fejtegetéseit minden érdeklődő t. gazdátársunknak megszívelésére melegen ajánljuk.

S z e r k.

még mindig jó szolgálati ló lesz belőle, mely felnevelése és legelőn ápolt „szűzies“ lábai folytán hosszú szolgálati időt ígér. Ha pedig ily kancza valamely használati biba miatt kimustrálásra kerül, akkor a legtöbb esetben még a tenyésztésre igen alkalmas lesz és a tenyésztő azt olcsó pénzért is fogja megkapni.

A hadi kincstárnak egy további előnye abban áll, hogy a telepeken jó és jó conditióban levő lovaknak bizonyos készlete van elhelyezve, melyekről sokkal gyorsabban lehet rendelkezni, mint a mennyi idő alatt azokat aszentálni lehetne.

A német birodalom katonai lószükségletét a csikótelepek közvetítésével fedezi, sőt még a lóban bővelkedő Oroszország is — hol Wilson szerint minden 3 lakosra 1 ló esik — két lovassági ezredre egy csikótelepet tart.

Bármennyit beszéltek legyen is nálunk a csikótelepek ellen vagy mellett, — az elfogulatlan ellenpárti e néhány röviden felsorolt és el nem vitatható tényből szintén azon általános következtetésre fog velünk együtt jutni, hogy a csikótelep-rendszer nálunk nem divatos szeszély, hanem éppen oly czélyszerű, mint a milyen elengedhetetlen szükségét pótol.

Ezen általános bevezetés után foglalkozzunk kissé részletesebben az általunk közelebről ismert Bilakkal.

Az 1884-ik esztendőben a hadügyi kormány beható bizottsági szemle után, melyen az erdélyi gazd. egyesület képviselője is résztvett, a Gróf Lázár-féle birtokból 850 hold legelőt, továbbá a részt már fenálló, részint még felállítandó épületeket, végre a kifutó helyekre szükséges területet 15 évre hasznó bérbe vette. A helyrajzi fekvést illetőleg megemlítjük, hogy Bilak község Besztercze-Naszódmegyében a Sajó völgyében, a szeretfalvi vasuti állomástól 6 kilométernyire esik. Déli irányban, a községtől némileg elkülönítve, mérsékelt emelkedésű fensíkon, 17 hold nagyságu területen kissé hosszudad négyszög alakban épült a telep akként, hogy két-két egymástól egészen külön álló istálló képezi a négyszög egyik oldalát, melynek felső hosszoldalát a tüzoltó szerek raktára, az alsót pedig a lópatkolda egészíti ki. Ez épületeken belül négy, egyenként 70 m. hosszú és ugyanolyan széles aklot találunk, mely 10 m. széles ut által gyűrűalakban van az istállóktól elválasztva. Egy-egy aklot két istálló lakóit fogadhatja be s kapujuk a nagy istállóajtókkal éppen szemben esik. A telep közepén a legénységi lak-tanya áll; minden épület szilárd anyagból és nagyon izlésteljesen van építve.

Minden istálló (futó istálló) 50 m. hosszú, 9 m. széles és 4 m. magas, benne 50 csikó — mert ennyire van számítva — igen kényelmesen fér el. Az istálló mindegyik hosszoldalán egy-egy 2.5 m. széles szárnyas ajtó van, melyen át a csikók könnyen ki és behajthatók és a nagyobb szélesség miatt sem szorongást, sem sérülést nem szenvednek. Evvel egyszersmint a tűzveszélyt illetőleg is gondoskodva van, mert tudvalevő, hogy lovakat csak igen bajosan lehet egő istállókból kihuzni. Az istállók homlokoldalán ajtóval teljesen elzárt kamarák vannak az egyikben a zabos láda foglal helyet, a másik pedig az istálló hiujával lévén összekötve, mint szénás kamara szolgál, hova a szénát porciókban a huból lehányják. Az istálló talaja magasabban fekszik, mint az udvar szintje és vert agyagból áll.

Az etető-jászlak akként vannak a hosszfalakon alkalmazva, hogy felső szélük körülbelül egy méternyire esik a földtől, a mi ekként a takarmány felvételére kényelmes magasságot nyújt. Az etető rácsok alkalmazásától nyilván és jogosan azért óvakodtak az illetők, mert a takarmány felvétel ezekből a csikókra nézve igen természetellenes és ezek különben is a takarmányt először többnyire a jászolba huzogatják le és úgy fogyasztják el, mialatt az üstököt és sörényt tele szemetelik. Továbbá az sem valószínűtlen, hogy a nyak természetellenes felfelé hajlása folytán a hát képzése szenved, a mint tényleg oly lovak, melyek tápjukat inkább a talajról szedik fel, az istálló lovakkal ellentétben tényleg jobban feszült háttal bírnak. Ennélfogva a szénarács a lovak javára mindinkább eltűnedez és maholnap már csak történelmi érdekléssel fog bírni.

A fiatal állatok diszlésére annyira szükséges világosságot, nagy és magasan elhelyezett ablakok szolgáltatják bőséges mérvben; minek további előnye, hogy a felügyelet is könnyítve van, — mert a rendtelenség a sötétben bujkál. Az istálló lakók is jobban érzik magukat, ha világos van; setét helyen elalmodnak, hiznak és életerélyükben megapadnak. Azonkívül figyelmet érdemel, hogy az ablak szolgálhat egyszersmint legelismertebb szellőztető készülékül. Végre tapasztalati tényen alapul, hogy világos istállóban sokkal tisztább a levegő, mint setétben. Hogy ez a jobb tüdőtakarmány csupán a nagyobb szellőzésnek és könnyűszerűbb tisztántartásnak következménye-e? vagy hogy és mennyiben bír különösen — mint mi hisszük — a világosság légjavító tulajdonságokkal? ezt csakis beható kísérletek dönthetnék el.

A csakis mintegy 5 napra szánt szálás takarmánykészlet az istálló jó hiuján nyer elhelyezést és ha számolunk azon ténnyel, hogy mily gyorsan rontja meg az istálló pára a takarmányt, melyet aztán az állatok ott is hagynak; akkor igen czélszerűnek kell tartanunk az ily kis mennyiségnek a hiun való tartását és nem soroljuk fel bővebben azon nagy hátrányokat, melyekkel az elromlott takarmány feletetése főleg fiatal állatokra nézve jár.

Az istállóban állandó almot — melyet alapalomnak, mátrázalomnak is neveznek — találunk, ez a körülmények szerint mindeu 6—8 hétben ujul meg. Az almot lehetőleg tisztán tartják és a száraz ürüléket belőle eltávolítják. Az istálló minden takarítás után több napig nyitva s üresen marad, mialatt a talajt és különösen annak nedves helyeit dezinficiálják.

Az állandó alom épen oly kevéssé kerülhető el ezen futó istállóban, mint a mily szükségesek ezek maguk az okszerű lőnevelésre, az e módu almozásnak pedig, mint meggyőződni alkalmunk volt, nincsenek olyan nagy hátrányai, mint azt annak ellenesei, tán tisztán elméleti szempontból állítani szokták. Az állandó almot a lovak jól összetiporják, miáltal a levegő hozzájárulás korlátozva s a rothadási folyamat apasztva lesz; ugyanezen okból ezt az almot nem is rázzák fel, hanem szép csendesen hagyják.

Hat szivattyu látja el a telepet a szükséges és igen jó ivóvízzel. A négy legnagyobb és legbővebb kut a felső hosszvonalban, a hegy oldalán van, miáltal a viznek ganéjle beszivár-

gás általi elromolbatása teljesen ki van zárva. A kutakuál levő itató vályuk akként vannak elhelyezve, hogy felső szélük mintegy egy méternyire esik a föld színétől. Ily magasságban a lovak kényelmes ivása lehetséges és a vályunak ugy meglazítása, mint annak eltisztátalanítása a keresztül és beletépő lovak által egészen el van kerülve.

Hogy adott esetben az istálló vizvezetékéből való itatásnak vagy pedig a kútnál való itatásnak adassék-e előny? erre nézve határozottan az utóbbi mellett kell nyilatkoznunk, mert a tapasztalat mutatja, hogy még a folytonos folyással és kifolyással ellátott vezeték vize is mohón veszi magába az istálló párákat, miért is a lovak kevésbé isszák, sőt néhány hét múlva a vályukban érintetlenül is hagyják.

A trágyadombok, az uralkodó szélirány tekintetbevételével egészen a telepen kívül vannak elhelyezve.

A takarmányt szerződésszerűleg a bilaki uradalom szállítja; a napontai illeték a téli hónapokon át 2 kilo zabot, 8 kilo szénát és 2 1/2 kilo almot tesz. A zabetetés közben a csikók gyors és lassu evők, valamint testi jóllét szerint osztályozva vannak és kijelölt helyükre megkötöttek.

A csikókat rendszeren csakis reggelenként csutakolják szalmával, 15 darabot számítván egy emberre. Ha e csutakolás csupán a reggeli órákra van is szorítva, arra mégis nem mint szépítő, hanem mint életrendi szerre, mely tudvalevőleg a felnevelés diszlését lényegesen előmozdítja, a legnagyobb figyelem van fordítva. Igaz, gyakran fordul elő, hogy kivált a sűrű szörköntőssel bíró csikók a sárban henteregnek, mely aztán egész testüket pikkelyszerűen vonja be. Ezeknek takarítása a szőr letörése miatt tagadhatatlanul sok nehézséggel jár.

Bármennyire haladjanak is kényeztető korunkkal szemben a csikók testedző felnevelésében, az a régi tapasztalat újból és újból megerősödik, hogy a jó ápolás fél tartás. Az egészség és jóllét az állatok egész lényén tükröződik: az egészséges csikó fényes, sima szörköntőst mutat, miglen a beteg és elcsigázottnak szőre fénytelen és borzas lesz.

Jöllehet a csikó szabadjában tisztaságának fenntartására ömaga is igyekszik, mégis a bőrnek megfelelő ápolása által nemcsak az egész életerély lesz munkásságra keltve, hanem által különböző tisztátalanságok is eltávolíthatnak, melyek az állatokra nyugtalanító viszketegségi ingert gyakorolnak.

Az istálló hőmérsék télen át lehetőleg 10 R. fokon van tartva, mert nagyobb meleg patyultté teszi a csikót és az alom megrohadását előmozdítja, miáltal egyszersmint a levegőt is rontja; tehát mindent összevéve, a csikók diszlésére hátránysabban hat, mint a valamivel alacsonyabb hőfok. Ha azonban az istálló meleg igen csekély, akkor a csikó még bő és jó takarmányozás mellett is sűrű, hosszú szőrt kap, mely kivált az angol vérnél, mely nagyobb igényekkel van, válik felismerhetővé. Az e mellett netán czélba vett edzés azután csakis a növekedés és egyéb fejlődés rovására mehet.

A hőmérsékre nézve a műszaki haladás folytán a hőmérőben egészen biztos mérvünk van, ellenben az istálló levegő és világosságra nézve még mindig csak azon változó alapon

állunk, hogy a hol ember jól érzi magát, ott az állatoknak sem lehet kellemetlen a tartózkodásuk. . . .

Ha az időjárás határozottan nem tiltja, a csikók egész nap — kivéve a déli etetés idejét — az akolban szabadon vannak, hol a csikóknak csomóban való hajtása által a kellő lépés-mozgásról is gondoskodva van. E tetemes mozgás gyakorolja s fejlesztí az izmokat a jövődöbel hivatásra, miáltal úgy az egész emésztési folyamat, valamint az életerély lényeges előmozdításra talál.

A legelőre széles, jól gondozott, dróttal kerített hajtóút vezet, hol a csikók vagy a Sajó folyón keresztül, vagy ha ezt a körülmények nem engedik a Sajó hidján át hajtának. A legelő kezdete körülbelül 1 kilométernyire van a teleptől és mintegy 850 holdra terjed, mely két fensik és két nem meredek oldalból áll. A legelő száraz, nem köves és jó füveket termel, minékfolytán a csikók általában véve nagyon jól diszlenek, főleg pedig lábaik csontalkatában kitűnően fejlődnek.

Egy 25 hold területű tábla 1885-ben mesterséges rétté lett alakítva, mely már a múlt évben két igen jó kaszálást és őszi legelőt adott, az utóbbinak bősége valószínűleg még emelkedni fog. Nem lehet egyáltalában elhallgatnunk, hogy a telep katonai főnöksége a legelő feljavítására már eddig mily sokat tett és még ezután is fog tenni.

Minden évben a legelőt minőség és egyéb körülmények szerint osztályozzák és szakaszokra osztva a csikónyájának kijelelik.

A csikók az évszak és időjárás viszonyai szerint, leginkább azonban hajnalban hajtának ki és körülbelül délig legelnek, mire a forróság időtartama alatt a fák árnyékában huzódnak meg, majd ismét legelni mennek és este az istállókba visszakerülnek.

Ősszel a csikók az időjáráshoz képest csakis 9—10 órákor hajtának a legelőre, különös figyelemmel lévén a dér felengedésére; a visszahajtás délután 3—4 órákor történik. Rendes körülmények között a csikók a legelési időszak alatt takarmányt nem kapnak, csakis ősszel reggel és este.

A legelőn kellően felosztva öt nagy, erős vályukkal ellátott kutat találunk, melyek igen jó, tiszta ivóvizet adnak. Miután rég ismert tapasztalat az, hogy a ló italában — mely természetesen csakis víz lehet — igen válogatós; hogy a víz egyszerű változtatását is igen zokon veszi, igen hideg, vagy igen meleg, főleg pedig tisztátalan vizet rendszeren fel sem vesz, vagy legfeljebb igen nagy szomjúságában issza meg; mindezeknél fogva ajánlatos, ha az itató vályut megtöltés előtt vízzel kiöblítik és tompa élű seprűvel kitakarítják, végre itatás után a vizet kieresztik. A vályut legcélszerűbben röviddel az itatás előtt és alatt töltjük meg, mely ép oly egyszerű, mint könnyen követhető eljárás által a víz az állatoknak legmegfelelőbb 7—9 foknyi hőmérsékkel fog birni; a víznek frissítő izzt adó szénsav kevésbé fog elillanni; továbbá télen a víz megfagyásának, egyébként pedig az itató, vályuban a nyári melegben hosszasan álló vízben keletkező alsóbbrendű növényi és állati szervezetek képződésének eleje van véve, mi által nemcsak számos betegséget lehet elkerülni, hanem netán épen uralkodó járványok terjedését is korlátozni.

Miután a legelő a legtermészetszerűbb és a csikókra nézve legmegfelelőbb tartózkodási hely, mely nélkül okszerű lötenyésztés nem is képzelhető, kötelességünknek tartjuk evvel kissé bővebben foglalkozni.

Legelés következtében a ló lélegzése, mozgása és egész tartása szabadabb, szőre finom és fényes lesz; helytelen lábállás a legelőn sohasem lett rosszabb, hanem majd mindig javult; szabálytalan paták, főleg az u. n. istállói csikók lábain kellő correctio mellett láthatólag és előnyösen változtak; főleg azonban azon észleletet lehet tenni, hogy a kellő gyakorlat hiánya miatt nem eléggé fejlett lábizmok nemsokára erősödnek és szívósodnak.

Nemcsak a leendő katonaló, hanem minden okszerűen nevelt lóra nézve szükséges, hogy az időjárási viszontagságokkal szemben edzett legyen és annak egész szervezete — a midőn ugyszólván természeti állapotába lesz visszahelyezve — aczélossá és ellentállóvá legyen. De ha ennek alapját nem a felnevelés alkalmával rakjuk le, akkor az ilyen „istálló palánta“ puha és petyűlt lesz, sem az időjárással dacolni, sem „strapát“ kibírni nem tud.

A csikók különösen a kevésbé szelid ménesekből, valamint azok, melyekkel az őrzők a legelőn kevésbé foglalkoznak, nem lesznek kezesek és úgy látszik, mintha a természet e nemes állatokat magának ismét visszakövetelné!

Ha a legelő ellenesei abban takarmányparazlást látnak és az istálló nevelés eredményeül az idomításban (training) levő két éves telivérre hivatkoznak és feleslegesnek tartják, hogy a csikók negyedik évükig a legelőre járjanak: akkor e felhozott érvek épen a legeltetés mellett szólnak, a mint azt azonnai bizonyítani is fogjuk.

A közönséges és itt tekintetbe jöhető átlagos minőségű legelőnek füvei könnyen emészthetők és nagy tápértékkel bírnak, szabályszerű kezelésnél azok el sem vénülnek, végre az állatok szája még akkor is felveheti azokat, midőn már a kasza szolgálatát megtagadta. A lelegeltetés általi haszoneredmény tehát ugy mennyiségileg, mint minőségileg csakis jóval kedvezőbb lehet, mint az istálló takarmányozás folytán lenne.

Akárhány idomításban levő telivér csikó még eléggé meg nem erősödött lábállása miatt a fáradságos betanítást ki nem állja és vagy már a training közben, vagy futtatás alatt „letörik“, mint a sportemberek mondják. Az ilyen szegény állaton, melynek annyi van a rovásán, az idomító nagy öntudatossággal próbálgatja csalhatatlan szereit: a pysiket, plistereit, mirigyport stb és ha ezek — mint rendszeren — cserben hagyják, akkor azt mondja: ez a gebe csak füre való. Ekkor ütött a szerencsétlen párának a megváltás órája és nem épen ritka eset, hogy az ilyen csikó egy legelési szak után tökéletesen helyre jön.

Azt a kérdést, hogy a csikókra nézve mi gyarapítóbb és gazdaságosabb, ha a lekaszált füvet rakjuk eléjük, vagy ha lelegeltetjük őket? oda kell megválaszolnunk, hogy eltekintve attól, hogy a takarmányadagolás az egész eljárást komplikáltabbá és drágábbá teszi, a lelegeltetés általi hozam, mint már említettük, sokkal tetemesebb.

Legelés közben az apró falatokat jobban megrágja és be-

nyálazza az állat, minélfogva jobban is megemésztí, mint a külön adagolt gyorsabban felfalt füvet; tehát e tekintetben is a legelőt illeti az elsőség.

De azon esetben is, ha a csikók még nem, vagy már nem találnak elegendő tápot a legelőn, úgy hogy reggel-este takarmánypótlékot kell hogy kapjanak; még akkor is a legelőre járással egybekötött szabad mozgás szabad levegőn a ruganyos gyepen teljesen pótolhatlan. A csikók diszlsését különösen a tavaszi legeltetés mozditja elő. A fiatal fű nedvdús, könnyen emészthető s ennélfogva jól tápláló; e mellett a tiszta tavaszi levegő az egész szervezetet mintegy felszerkenti, a tavaszi napok elegendő hosszuk, nem tulságos melegek és a csikókat a légy sem bántja. Ősz felé a fű megrikul, szárad és megfásul, minélfogva nehezebben emészthető. Az ilyen füvel telt has nem termel izmot, — hanem jó sok trágyát. Ez idő alatt fejlesztí a csikó téli szőrköntösét is, mire lassan lassan az alacsonyabb hőmérsék áll be, midőn az állatoknak több tápra van szükség a meleg előállítására. Ha a csikókat ilyenkor gyenge testtartásban hozzuk be, akkor sok időbe kerül mig helyre jönnek és ez alatt fejlődésükben visszamaradnak.

A mennyiben a légköri csapadék vagyis eső a csikóknak a legelőn való tartózkodását érinti s azoknak diszlsésére befolyást gyakorol, mondjunk erről is néhány szót. Meleg eső közben a csikók tovább legelnek, mert e zubaúy, mely bőruket és annak lyukacsait tisztítja, nékik jól esik. Ellenben a hideg eső (nedves hideg) hátrányosan hat a jóllétre és diszlsésre. Ily befolyás alatt a szőr hosszú, borzas lesz, az állatok felgörcsült háttal és aláhuzott lábakkal csomóban fejjel összefordulva gunyasztanak, rosszul táplálkoznak többféle betegségre hajlandók és egészben véve silány külsőt mutatnak.

Rendszerint a csikók patáit a telepen tizhetenként vizsgálják meg és a hol szükséges, ott a szükséges javítás és rövidítés azonnal foganatosítva lesz. Egyes daraboknál, hol a paták azt úgy kívánják, a vizsgálat gyakrabban is történik. Azon eset ritkán fordul elő, hogy csikót, melynél az elhasználás nagyobb, mint az utánnövés holdpatkóval kelljen ellátni.

Bármily kicsinyesnek és jelentéktelennnek lássék a csikópata szabályozása, ép oly jutalmazó és kiváló fontossággal bír annak szakszerű keresztülvitele. Ugyanis sokoldalú tapasztalaton alapuló tény, hogy öntudatos, czélszerű pataszabályozással úgy a hibás lábállásokat, mint a szabálytalan patákat épen úgy meg lehet javítani és nem ritkán egészen mellőzni; mint a hogy elhanyagolt patánál az ellenkező jelenséget tapasztaljuk, melynek előfordulását még a csikók puha csontszerkezete is előmozditja.

Igy pl. hosszú ujjú és alacsony hordszélű pata a hátrahajtott állást mozditja elő; rövid pata magas hordszéllel merev állást; egyenetlenül magas oldallal ferde patát, nem ritkán ferde csukló állással idéz elő stb. E röviden vázolt tényekből egyfelől az okszerű pata javítás előnyei tűnnek ki, de másfelől az is, hogy ennek eszközlése nem épen könnyű és szakszerű megértést valamint technikai tudást igényel. A nálunk országszerte majdnem teljesen figyelmen kívül hagyott pata-javítás

kétségkívül részes abban, hogy annyi egyébként jó lovat látunk a fent jelzett bajokban sinlődni.

Az is javukra van a telepen elhelyezett csikók patáinak, hogy legalább egyelőre menve maradnak a tudós kocsisok bekenésőtől, mely czélra ezek nem ritkán valamely titkos hatású kenőcsöt használnak vagy pedig tehén-ganéj borogatással kezelnek. Az első eljárásnál a szaru falra lerakódó por kérget képez, a levegő és világosság befolyása a szaru-állománytól elvonva lesz; minélfogva ez ugyszólván megfűl, ruganyosságát veszti, fénytelen, merevvé és törékennyé válik. A tehén-ganéj ellenben behatol a talp színébe és nyálkás bomlasztó anyagánál fogva, a pata szaruját megpuhitja és megbomlasztja.

Meg kell még jegyezni, hogy még a legjobb patkolás is ritkán javítja meg a patát; nálunk pedig főleg vidéken a patkolással különben is rosszul állunk.

* * *

A bilaki csikótelep loállománya körülbelül 400 drbot tesz, melyekből mintegy 200 drb 4 1/2 éves ló, minden öszszel a lovassági ezredeknek adatik át. Az ekként kisorolandó lovak augusztus végén a legelőről bekerülnek és szoktatásul vagy 6 héten át kemény takarmányt kapnak, mimellett sokat mozgattatnak.

A már most szállítványokra osztott lovakat maga a pótlovazási felügyelő ur veszi vizsgálat alá, mire a cs. kir. hadügy-miniszterium rendelkezésére az ezredkehez elküldetnek. Daczára a rövid felállítási időnek és azon körülménynek, hogy egy ápolóra körülbelül 12 drb csik, a lovak még mindig igen jó egyenletes conditionban lettek rendeltetésüknek átadva.

Bilak egyáltalában nagyon kedvez a lovak diszlsésének, amint ezt a korábban ott tenyésztett gróf Lázár-féle ménes is bizonyította. Kiválóan jól és erősen fejlődik itt a lábsontozat és a pata, mi mellett említésre érdemes, hogy sokkal a jobb, az anya-ménésben visszamaradt csikók az ismeretes igen jó tartás mellett is, korántsem fejlődtek oly kedvezően, mint Bilakon levő testvéreik.

Bilakon az egészségügyi viszonyok is nagyon kedvezők, miután a csikótelep öt évi fenállása óta, évenként csak 0.8 egész 1.8% csikó hullott el, oly szám, melyet minden tenyésztő bizonyára igen csekélynek fog tartani; főleg ha tekintetbe vesszük azon körülményt, hogy a csikók a legkülönbözőbb vidékekről és viszonyokból kerülnek itten meghonosítás végett össze.

Az elszállítás folytán beállott hiány első sorban Erdélyben talál fedezésre és csakis annyiban, amennyiben ez itt lehetséges nem volna, küldik a még szükséges csikókat Magyarországból és Galicziából.

A magyarországi csikók tulajnyomólag angol keresztezés termékei, többnyire jó kötésű erős lovak, jó csontalkattal, jó conditionban és korai fejlettségben. Jóllehet ez itt ott a vér rovására történhetik, mégis látszik, hogy a lótenyésztés Magyarországon a cultura magasabb fokán áll.

A galicziai csikók részint angol, tulajnyomólag azonban keleti keresztezés termékei, lépésük elegáns a lábokban kissé könnyűk és néha mértékten is kissé törpék, emellett azonban aczélosak és jó járók.

Az erdélyi csikók részint angol, részint keleti keresztezés termékei sok lipiczai vérrrel, többnyire jó csontalkattal, jó járással és lépéssel; sajnos sokaknál a kissé puha csukló valamint a fejlődésben észrevehető elmaradottság. A lovaknak ezen későbbi fejlődését nálunk általában az itteni időjárási viszonyoknak tulajdonítják. Ha ez némi tekintetben helyes is lehet, a főokot valószínűleg abban kell keresnünk, hogy a csikókat télen át rosszabbul tartják. Ugyanis nem ritkán látjuk azt, hogy a szarvasmarha kapja a jobb takarmányt, a jó istállót és a bőséges almot, míglen a csikókat csupán rosz szénán vagy épen szalmán teletetik át. Az ily csikó télen át sinlődik, hosszú, sűrű és borzas szőrt kap, mely a különböző tisztátalanságoknak sőt tetveknek is kedvelt tanyája, honnan az állat folytonos nyugtalanságnak van kitéve. A többnyire jó és bőséges legelő alig képes azután a csikóknak ezen hiányos áttelelését ellensúlyozni. Tapasztalás bizonyítja, hogy a növendékek rosz tartása kivált az első év tartama alatt, többé helyre nem hozható. A régi tenyésztők szabálya ma is áll: „a csikó születve de a ló nevelve lesz.“

Igen gyakran hallani azon panaszt, hogy a kanczák kevés csikót hoznak, főleg kevesebbet mint azelőtt, midőn a mén a legelőn szabadon mozgott a kanczák között. E terméketlenségnek okai a következőkben lesznek keresendők: ménesekben vagy községi nyájokban, hol a mén azelőtt szabadon járt, maga kereste fel a sárló kanczát; ott kölcsönösen kényük kedvük szerint ingerkedtek és a legnagyobb erectio pillanatában történt meg, a többnyire termékeny közösülés. Ha ellenben a kanczát nem ritkán két, három mériföldnyire viszik a ménhez, akkor az fáradtan és sokszor üres gyomorral is érkezik oda, ami eltekintve esetleg más kedvezőtlen körülményektől a némi ösztönt kétségkívül lehangolja és a kanczának fogamzását kérdésessé teszi.

Bilak.

Schmidt Ferencz.

A romániai vámszerződésről

Igen talpraesetten nyilatkozik Beksiócs Gusztáv a „Székely Nemzet“ ben. Szeriate a jellealegi — szerződéstelen — állapotnak előnye, hogy a földmivelőnek és marhatenyésztésnek kedvez. De ha a szerződés megújítása által ez előnyök el nem esnek, ellenben a számos hátrány egészben vagy részben megszüntethető, akkor miért ne kössünk szerződést? Romániának kettős célja van a vámháborúval, az egyik, hogy ipart teremtsen otthon; a másik, hogy a székely iparosokat ideiglenes vagy állandó kivándorlásra bírja. Az országgyűlési vitákban kétféle nézet uralkodott: az egyik szerint az ipar nem veendő számításba a mezőgazdaság mellett; a másik szerint az ipar a fő és a mezőgazdaság védelme felesleges. Egyiknek sincs igaza, mert mind a kettő fontos, nemcsak általános országos, hanem különösen székely szempontból. Egy jó szerződés elérése igen nehéz, mert kitiltás alapján és a szerződő felek érdekeinek teljes mellőzésével nem lehet szerződni. A román gabonára és marhára akkora vámot kell vetni, a mekkora vám kiegyenlíti az erdélyi termelő veszteségét, mely akkor támadna, ha a behozatal egészen szabad volna. Másfelől az iparunk is tért kell nyitni, a román pia-

czot elveszteni nem szabad; de egy még csak keletkezében levő inkább jövődöbeli ipar érdekeiért a mezőgazdaság meglevő érdekeit feláldozni szintén nem szabad.

Ha tehát egyáltalán szerződés köthető, az nem köthető más alapon, mint hogy az erdélyi gazdák védelméről gondoskodni kell; de egyszersmint, hogy az erdélyi iparos kijuthasson áruival a román piacra. —

Sövény kosárfűzből.

A kosárfűz nagyon alkalmas sövény létrehozására. Egy kosárfűz-sövény olcsó, már az első évben elég sűrűn megnő és nagy jövedelmet is ad. Csak egy növény ad nagyobb oltalmat mint sövény s ez a cseregalagonya, mely tüskéivel védi az illető területet. Mindazonáltal nem előnyös a cseregalagonyát alkalmazni, mert évekig tart, míg jó sövényt ad; továbbá silányabb talajban és zordonabb égaj alatt nem diszlik. Jövedelmet sem nyújt. Más cserjék, melyek sövény gyanánt lesznek használva, péld. a vesszős fagyal (*Ligustrum vulgare*) vagy a mogyoró, azon rosz tulajdonságokkal bírnak, hogy igen sok mellékgyökereket bocsátanak szét és csakhamar egy széles területet tesznek hasznavehetetlenné. A kosárfűznél ez nem fordul elő. Neki is, mint a cseregalagonyának, csak egy töve van, mely fönt elmettszve, alulról bocsát ágakat, melyeket a sövény sűrűbbé tévés céljából meg lehet hagyni.

A kosárfűz-sövényeken fönt kitünő vesszők nőnek fonásra, lenn pedig a számtalan mellékajtások sűrű szövövényt képeznek; tehát jó sövényt adnak és jó anyagot a fonásra.

A sövény létrehozása következőképen történik: A létrehozandó sövény irányában egy $\frac{1}{2}$ m. széles területet $\frac{1}{2}$ m. mélyen rigolirozunk. Azután 1—1.5 m. távolnyira karvastagságú karókat verünk le, melyeket vízszintes lécczel kötünk össze. Elégséges egy lécz, ha csak 1 vagy 1.5 m. magas sövényt akarunk, s a lécz mindig a karó tetejére lesz szegezve. Ha magasabbra akarjuk a sövényt, akkor a karók közepe tájára is kell összekötő-lécczel szegezni. Ezek után vesszünk erős és hosszú fűzfa-vesszőket s a karókkal egy irányban leszurjuk a földre 30—40 cm. mélyen és 8 cm. nyi távolra egymástól; fönt odakötözzük a léczhez, s ami a léczen túl megy, azt lenyessük.

Ha különösen erős és sűrű sövényt akarunk, akkor szúrjuk le a fűzfa-vesszőket 45 foknyi szög alatt, és pedig mindig egyet jobbra hajlóan, a másikat balra hajlóan váltakozva, úgy hogy keresztezzék egymást, s fönt azután odakötözzük őket a léczhez.

Ezen utóbbi eljárás kevésbbé ajánlatos, ha nagyobb mennyiségű fonóanyagot akarunk nyerni, mert az ily hajtott növényeken nem nő oly erősen, mint a függőlyesen álló törzseken.

Ami a sövény további gondozását illeti, az nagyon egyszerű. Késő ősszel levagdossuk a fonásra szánt vesszőket s a fölösleges oldalajtásokat; az elszáradt ágakat kivágjuk, ágakat fonunk esetleges üres helyekre vagy nyílásokra; egy szóval úgy járunk el, mint bármely más sövénynél.

Ha azt akarjuk, hogy rövid idő múlva erős sövényünk legyen, akkor laza, homokos talajnál kecskefüzet (*Salix caprea*) vegyünk; nyirkos vagy tőzeges talajnál ellenben *Salix dasyc-*

lados-t és *Salix purpurea*-t. Ha attól félünk, hogy a legelő marhák vagy a vadak bántják, akkor csak *Salix purpurea*-t ültessünk, mert ezt nem bántják az állatok keserű íze miatt.

(Gy. m.)

Az erdélyi pincze-egylet átalakulása.

Az erdélyi pincze-egylet mint kereskedelmi részvénytársaság az 1871-ik év tavaszán alakult s eltekintve azon bajtól, mely hazarészünkben oly általános; — t. i. a valódi kereskedelmi szellem hiánya, melyben a pincze-egylet is sindlődött; — elismerő buzgalommal igyekezett hazai borászatunkat emelni és előmozdítani. E tekintetben fáradozását számos hazai és külföldi kiállításokon nyert elsőrendű kitüntetései, eléggé bizonyítják. Elismeréssel kell felemlítenünk, hogy létezése óta a borkezelés, mely az erdélyi részekben annyira parlagon hevert, minden irányban örvendetes lendületet nyert. Kivitelünk tulajdonképen általa vette kezdetét: boraink értékéről ugyszólván tudomása sem volt a határon túl senkinek, annyival kevésbé ismerte azt a művelt külföld, jelenleg pedig Ausztria, Észak-Németország, Franciaország és Schweitzban boraink előnyösen ismertekké váltak. Sajnos körülmény, hogy a pincze-egylet éppen a kezdeti nehézségeinek legyőzése után; midőn tetemes áldozatok árán borainknak utat és piacot teremtett, tehát bizonyosságot tett arról, hogy egy ilyen egyletnek, ha nem léteznék, meg kellene teremtetnie; felszámolás alá jutott. A felszámoló bizottság a részvényesek érdekeinek szem előtt tartásával az egyletnek szövetkezetté alakítása, vagy a tömeges eladás mellett buzgolkodott első sorban s csak ezek nem sikerülte esetén volt célja a részletes értékesítés. A szövetkezetté átalakulás azonban a részvényesek február hó 15-én megtartott gyűlésén, tekintélyes külföldi tőke hozzájárulása által megtörtént. A gyűlés a szövetkezetbe lépésre aláírást nyitván, a volt részvényesek közül sokan a jegyzésben részt vettek. Félremagyarázhatlan tanubizonyosságát adta ez alkalommal borkereskedésünk jövőjének azon tény, hogy a külföldi tőke 100 drb 100 frtos törzsbetéttel lett jegyezve, fentartván még a további aláírást is. Egyszermint a választások is megtörténvén, igazgatósági tagokul Báro Bornemisza János elnökle alatt, Gróf Bánffy Miklós, Báro Jósika Sámuel, Gyarmathy Miklós, Miksa Imre, Kövári László, Dr. Hintz György, Dávid Antal, és Róth S. A. hamburgi kereskedő lettek megválasztva. A felügyelő bizottságba Báro Jósika Sámuel (ki mindkét helyen levén megválasztva, tetszése szerinti helyet fogja megtartani, miáltal egy megürülő helyre legközelebbi közgyűlésén új választás lesz) továbbá Velics Ödön, Tóth Zsigmond, Ormos Ferencz és Ditrói József lettek megválasztva. E nevekhez és általuk az ügy tapintatos vezetése mellett, az erdélyi pincze-egylet mint szövetkezetnek újból való felvirágzásához teljes reményünk van. Kívánatos volna azonban, hogy az erdélyi bortermelők és gazdák saját érdekükben ne engednék a magyar tőkét, jobban mondvá tőke-jövedelmét idegen földre vándorolni, hanem a még most is nyitva levő ivéken, lehető tömeges aláírásukkal a hazában megtartani törekedjenek.

(T.)

Kőbányai sertés-üzlet 1886-ban.

A kőbányai sertéshizlaló-részvénytársaság 1886. évi jelentése szerint a lefolyt év sem számítható a kedvezőek közé; jóllehet az oláh határ elzárólása következtében áremelkedést lehetett várni, mégis az árak az év elején jegyzett 44—45 krról 40—41 krra süllyedett az év végéig. E hanyatlás okát a németországi vám emelés; mely a zsir- és szalona-kereskedést szűk határok közé szorította, idézte elő. A sertés kivitel az 1885. évvel szemben növekedett, mert az elszállítás 556,241 drbra emelkedett, míg 1885-ben ez csak 466,502 drbot tett, a többlet tehát az 1886-ik év javára 89,739 drb, e kedvező körülményt az állategészségi intézkedések szigorú végrehajtása következtében, Oroszországnak e veszélyes concurrensünknak a német piacokról leszorítása eredményezte. A statisztika kimutatása szerint 1886. év első felében Magyarországból Németországba 233,931 drb sertés, míg Oroszországból csak 19,000 drb lett szállítva. Olaszország ez évben jelent meg először hazánk piacán s mint verő úgy Schweitzot mint Franciaországot a kivitelben felülmulta.

Az összforgalomban Szerbia 91,643 darabbal, Románia pedig 29,394 drbbal vett részt, az első behozatala 12,756 drbbal, utóbbi pedig 14,911 darabbal nagyobb volt mint 1885 évben, dacára annak hogy július 1-től kezdve a vámháboru miatt mi sem hozatott be Romániából.

Németországba Kőbányáról 160,055 drb magyar fajta sertés vitetett el, vagyis a megelőző événél 49,343 darabbal több. Csehországban szintén 24,106 drbbal vittek ki többet. A múlt évi üzlet árainak nyomottságára a hivatalos jelentés szerint még a vidékén alakult sertéshizlaló-társulatok is befolytak, melyek a főpiaccal szemben versenyt támasztottak; miután a termelők érdeke mint látható, a főpiaccal azonos, inkább a centralizáció volna helyes, mint az erők szétforgácsolása (?)

Új faiskola.

A tordai m. kir. állami bikanevelő telep most 1-ör bocsátotta ki árjegyzékét a f. év tavaszán eladásra kerülő faiskolai termékekről, u. m. gyümölcsfa, eperfa és akáczfáról. A fák egytől-három éves korig kaphatók és ezen belül is két osztályra oszthatók, az árak 30—45 krig váltakoznak a gyümölcsfáknál, míglen a 3 éves eperfa ezre minőség szerint 4—6 frtig, az akáczfáé pedig minőség és kor szerint 3—12 frtig terjed. A gyümölcsfajok kiválasztása Bereczky leírása, az erdélyi gazdasági egylet és az 1885-iki gyümölcészeti congressus megállapodása szerint történt, kevés kivétellel. Részletes árjegyzékét a telep felügyelősege, bárkinek kívánatra teljes készséggel megküldi. —

Megyei egyletek működése.

A csik megyei gazdasági-egylet január hó 19-én tartott választmányi ülésén titkár, a rendezett eke és szántás-versenyéről, a megyei méhtenyésztés állapotáról tesz jelentést — a mi helyeslő tudomásul szolgált. — A faiskolákat kezelő érdemes tanítók összesen 9-en jutalomban részesültek. A budapesti kereskedelmi muzeum felhívása folytán az egylet a muzeum

czéljait elősegíteni hivatalos köteletségének tartja. Az Első-Magyar jégbiztosítási szövetkezetének ügye, amennyiben az egyesület már a Magyar-Francia biztosító-társasággal áll szerződéses viszonyban tudomásul vétetik. A szolnok-dobokamegyei g. egyesület kiállításában részvételle az egyesület tagjai annak idején felhivatnak.

Ezután a múlt év június havában Kolozsvárt tartott s az Erdélyi Gazda 14. számában olvasható közgazdasági értekezet megállapodásaira vonatkozó; az egyesület által kiküldött bizottság véleménye olvastatott fel. A román vámháború kérdéséről határozatok 1, 2, 4, 5, 6-ik pontjait teljes terjedelmükben úgy mint az erdélyi gazdasági egyesület határozta, a bizottság is elfogadja; a 3-ik pontra nézve, hol a kiviteli áru-raktárakról van szó, Csik-Szeredát is a proponált városok sorába kívánja felvenni különösen szövő iparuk szempontjából. A tagosítás és birtokrendezés ügyében: 7-ik ponttal felvenni óhajja, miszerint az arányosítás gyorsabb keresztülvitele tekintetéből a székelyföldi megyék törvényszékeihez s ezek közt első sorban a csikszeredai királyi törvényszékhez, mely megyében a birtokviszonyok legprimitívebb állapotban vannak, még két-két arányosító bírót engedélyeztessék. A hitelszövetkezetek ügyében: a szövetségbe lépés g. egyesületek végrehajtó bizottsága által kidolgozott alapszabály tervezetek nyomán, vidéki hitelszövetkezetek szervezése lett kimondva. A közlekedés tarifakérdés és visszabályozás ügyére vonatkozólag megjegyzés nem volt. — Az igazgató válaszmány a bizottság véleményét határozottá emelvén, elnökség a kellő lépések megtételével lett megbízva. — Egyesületi titkár jelent a Csiki székely tejgazdaság című részvénytársaság megalakultát. A társaság a gazdák által beszállított tejet piaci árban bevásárolja és sajtá vajúja feldolgozva értékesíti. A társaság 3000 frt tőkével alakult, 30 drb 100 frtos részvény kibocsátásával; — a válaszmány örvendetes tudomásul veven a szövetkezetet erkölcsileg támogatni igéri. —

A kereskedelmi muzeum kiállítása.

A budapesti kereskedelmi muzeum igazgatósága február 20-iki ülésében elhatározta, hogy a hazai termékek állandó kiállítására vonatkozó szabályok azon határozatának épségben tartása mellett, mely szerint minden kiállítónak 10 □ mtr. terület díjlanul engedtetik át, a minden további □ mtrért fizetendő 5 frtnyi térdíjat a folyó évre 2 frtra szállította, mind azon tárgyakra nézve, melyek nem állíthatnak ki szekrényekben. Ilyenek például gépek, kocsik, butorok, erdészeti eszközök, parkéták, mezei gazdasági termények, vas stb.

A kitöltött bejelentési iverkésőbb f. évi márczius hó 31-ig, akár közvetlenül Budapestre a kereskedelmi muzeumhoz, akár annak képviselőjéhez Gamauf Vilmoshoz Kolozsvárra lesznek beküldendők. Később bejelentett tárgyak sem az illető csoportba nem oszthatók, sem a folyó évi catalogusba fel nem vehetők.

A beküldési határidő a kiállítókkal idejekorán közöltetni fog.

Egyszersmint figyelmeztetjük a l. gazdatársakat, hogy a

májusi kiállításra, egyéb termékek mellett czélszerű volna a gyapju, bor és pálinka-félék bemutatásáról gondoskodni.

Bővebb felvilágosítással alólírott kívánatra készséggel szolgál.

Kolozsvárt, 1887. február 24-én.

Gamauf Vilmos

kir. tanácsos; az erdélyi gazd. egyesület titkára.

Baromfi kedvelőknek.

A budapesti állatkert kiterjedt tyukászata, melyben a legkiválóbb haszon és dísz baromfi fajok vannak tartva és kitünő példányokban képviselve, részint új fajok beszerzése, részint vérfrissítésül és a hiányok pótlásául első rangu külföldi tenyésztőktől beszerzett egyedek által bármily igényeknek megfelelőleg berendeztetett, illetve kiegészített. Az okszerű baromfi tenyésztő közönség évről-évre fokozott mértékben keresi fel megrendeléseivel az állatkert tenyészdejét, ami fényes bizonyítéka annak, hogy az hivatásának eleget tesz. Tenyésztőjásokra megrendeléseket már elfogad az igazgatóság és árjegyzéket kívánatra küld bérmentve. —

A mezőgazdasági birtokok elhatárolása.

A mező-rendőri törvényjavaslat kidolgozása előtt a földművelési miniszterium az érdekelt vidékek viszonyait ismerni óhajta 1885-ben kérdő-íveket bocsátott ki, a gazdasági egyesületekhez és más illetékes közegekhez. Az Erdélyi gazda 1886 évi 1-ső, 2-ik és 3-ik számában e kérdésekre adott feleletünket mi is közé tettük.

Az ekéat beérkezett válaszokból a miniszterium mindazon javaslatokat, melyek a törvényhozásnál figyelembe veendőek, a kérdő pontok szerint összeállította, hogy az érdekeltek a szükségesnek látszó intézkedésekre vonatkozó javaslataikat felterjeszthessék: e czélból az egész közleményt a „Közgazdasági értesítő“-ből átvéve közöljük.

Egyes birtokosok földtulajdona a szomszédokétól miként szokott elválasztatni?

Belsősegeket országszerte kő vagy fakerítések, elősövények választják el.

A külső birtokrészeket, ha azok kisebb terjedelműek: egyszerű barázdák, mesgyék határolják, melyeknek szélessége a helyi szokás szerint változik.

Réteknél és kaszálóknál a határt dombok, hancsikok, kövek, karók, fűzbokrok, helyenkint ásott lyukak képezik.

Ha a parcellák összesítve vannak, határukat rendszerint sánczok, kövezett barázdák, szőlőkben kőből rakott kerítések, nagyobb birtokoknál faültetvények, sövények és határhalmok szolgálnak. Községek között határukat sánczokat és halmokat hánynak.

Vannak-e az elhatárolást szabályzó intézkedések vagy statutumok?

A határszélek megállapításáról s a határjárásokról s a határlevelek érvényéről szólnak a Tripartitum 1. R. 84—87 §-

ai az osztrák általános polgári törvénykönyv 845 és következő §-ai.

Itt ott vannak régi megyei statútumok, melyek szerint az erdőkben határukt több ölnyi széles nyiladékok, dülőkön puszták hagyandók.

Egyes községekben a régi hiteles fölmérések szolgálnak irányadóul.

Az 1786 és 1850 évi kataszter fölvételénél szintén bosszáttartak ki utasítások a határjelzések iránt.

A szokásos eljárás, vagy a talán létező statútumok czélszerűek-e?

Ha nem lennének czélszerűek, miért nem felelnek meg.

A törvényes szabályozások hiányosak, de ott is hol léteznek, kellően nem vitetnek keresztül. Legtöbb esetben csupán a gyakorlat ad irányt, miután pedig ez kellőleg megállapodva nincs, e bizonytalan helyzet sok vitának és pörösködésnek válik forrásává.

Zemplénben az a szokás áll fenn, hogy a tulajdonos belsőségeknél rendszerint az alsó vagy déli oldalt köteles keríteni.

Egyes erdélyi községekben a határt a régibb használat szerint szokás megállapítani s két birtok határát a határdomb közepe képezi. Községek határjelzései közkiölségen tartatnak fenn s az egyik fél az északi és keleti, a másik a déli és nyugati oldalt tartozik keríteni, vagy határjelekkel ellátni.

Ha a város vagy község területén, a birtokok kellő elhatárolására sem intézkedések, sem statútumok — melyek ezt szabályozzák — nem léteznek, milyenek életbeléptetését látnák szükségesnek?

Daczára a fennebb jelzett hiányoknak, vannak oly jelentéstevők, a kik az eddigi eljárás megváltoztatását nem kívánják, míg a nagy többség a törvény útján való szabályozást kívánatosnak jelzi.

Ez utóbbiak véleménye szerint kimondandó lenne, hogy a határok szilárd faragott, a tulajdonos nevének kezdő betűivel ellátott kövekkel vagy sánczok és ültetvényekkel jelzendők. A jelző kövek vagy czölöpök nem csupán a végpontokon, hanem a határvonal hajlásánál is beállítandók, alattuk tört üveg, kavics vagy tégladarabok ásandók be.

Községek határainál dombok állítandók s az ezek közt áthaladó vonal képezze a határt. A dombok lehetőleg sánczokkal kötendők össze; a föld fele távolságig hanyassék jobbra, a másik felén balra. Békésben fennálló szokás szerint, ha a birtokos saját költségen készítetteti az árkokat, jogában áll a földet az idegen birtokra hanyatni.

Szőlőbirtok árok, mesgye vagy sövényvel választandó el, a kijáróknál kapuk alkalmazandók.

Fáknak határjelzésre használása mellett többen szólnak fel, kiemelve a befásítás előnyeit. Mások ellenben hivatkoznak arra, hogy a fák árnyékukkal sok kárt okoznak, hogy rajtuk a verebek és más kártékony madarak megvonulnak, ennél fogva kötelező ültetésüket nem tartják elrendelendőnek; legfeljebb

községek és nagyobb birtokok határain lennének alkalmazandók.

Határsértések és viták kiegyenlítése legtöbb esetben akként történik, hogy az előjáróság kiküldötte, a falu öregei és esküdtszei döntenek el legjobb tudomásuk szerint a kérdést. A tárgyalás természetesen a felek, nagyobb községekben és városokban a rendőrség feje és mérnök közreműködésével tartatik meg.

A határok helyreállítása Moson megye egyes községeiben a hegymesterek feladata.

A határdombok és határjárásokról sok községben vannak hiteles feljegyzések, határlevelek néha térképek is, melyek aztán a vitás kérdések eldöntésénél alapul vétetnek.

Nagy jelentőséget tulajdonítanak azonban igen sok felé a tényleges gyakorlatnak, sőt ezt, ha egy éven túl terjed, sok helyt már jogi hatályúnak tekintik.

A fenti bizottságok határozatai kötelező erővel csupán a felek belenyugvása esetén bírnak; épen azért, ha fölszólalás történik, pör támad, melyet aztán a bagatell, illetőleg a járásbíróóság dönt el.

A bíró hiteles térkép, határjárású jegyzőkönyv, tanúk vallomása vagy a tényleges birtok-állapot szerint itél.

Mindamellet, hogy ez utóbbi eljárás rendszerint alaposabb, azt aránylag ritkán veszik igénybe, mert sok huza-vonával és költséggel jár melylyel a pör tárgya rendszerint nem ér fel. Épen azért sok birtokos inkább eltűri a határok megsértését sem hogy pört indítson.

Vannak esetek, midőn a határok a szolgabíró vagy alispán által állíttatnak helyre. A jövőben követendő eljárásra nézve tett javaslatok az ábbaiban foglalható össze.

A határok kiigazításánál, a határjelek helyreállítása és fentartásánál felmerülő viták kiegyenlítésére szerveztessék községenként egy bizottság, mely a csőszök, hegymesterek esetleg a mérnök közreműködésével döntenek el ezen kérdéseket. A szolgabíró szerepeljen mint ellenőrző és fellebbviteli hatóság. Ezen javaslat annál inkább elfogadható lenne, mert a helyi hatóság véleménye maig a legtöbb esetben döntőnek vétetik.

A nagyobb pontosság tekintetéből kötelezve legyenek a községek a kataszteri térképek beszerzésére; ott, hol ilyenek nincsenek, vétessék azon okmány alapul, melyet e célra a törvényhatóság kijelöl.

Bövítettessék ki a telekkönyv oly módon, hogy lehetőleg a parcellák méreteit is feltüntesse.

A határigazításról szóló jegyzőkönyv hiteles másolatban a feleknek is adassék ki.

Az erdélyi gazdasági egyetel szükségesnek látja annak kimondását, hogy árkolásnál árokomlás címén mennyit köteles valaki a szomszédos föld mellett sajátjából elhagyni s mennyire álljanak a fasorok az árok szélétől.

Az egyes birtokok határainak esetleg szükségessé vált és a helyszínen azonnal eszközöndő kiigazítása céljából tartatnak-e a községben ugynevezett határjárások?

Ha tartatnak, ezek miként eszközöltetnek?

Rendszeres, az egész határra kiterjedő s a megállapított határok fentartását ellenőrző bejárások leginkább csak az ország nyugati részében levő megyékben tartatnak, ezenkívül, Abaujból és Torontából beérkezett jelentések tesznek ilyenekről említést.

Sűrűbben fordulnak elő azonban ily bejárások a községek határainak helyesbitése végett.

Régente a határjárások nagyon gyakorlatban voltak, a volt erdélyi részekben az O. P. Tkv. behozatala előtt az u. n. *oculatoria commissiók* által eszközöltettek. A határörvidéken szintén rendszeresen eszközöltettek, utóbb azonban az ország legnagyobb részében törvényes kényszer hiányában elhanyagoltattak.

A határok bejárását rendszeresen ősszel és tavasszal végzik, részt vesznek az előjáróság, a község öregei, a csöszök, esetleg a mérnökök és az érdekeltek. Ily bejárások nagyon kedvező alkalmat nyújtanak a lakmározásra és áldomásokra, épen e miatt aránytalanul sokba is kerülnek.

Legtöbb helyt ily bejárásokat csak tényleges sérelem és panasz esetén tartanak, t. i. az u. n. „repositionalis“ pereknél. Eljár a fent érintett bizottság, esetleg a határt ismerő egyénekkel kiegészítve.

Az erdélyi gazdasági egylet szerint a határok ellenőrzésére 4—5 határfelügyelő lenne alkalmazandó.

A határjárások czélszerűeknek tartanak-e?

Ha a községben határjárások nem lennének, czélszerűnek vélnék-e ezek megtartását? Ezen kérdésnél szintén megoszlanak a vélemények.

Figyelemmel arra, hogy azáltal sok határvillongásnak és jogtalan foglalásnak vétetnék eleje, melynek törvényes uton üldözése a sok húza-vona és költség miatt nem opportunus, a jelentést tevők egy része a határjárások mellett nyilatkozik. Ezek oly módon lennének végrehajtandók, hogy a községi határokat évente, a belhatárokat pedig 5—10 évben járnák be és igazítanak ki. Másrészt a határjárások ellen figyelembe veendő ellenvetéseket hoznak fel.

Mindenekfelett kiemelik azt, hogy igen sokba kerülnek s a belső határookra nézve alig vihetők keresztül.

Az alföldi nagy határu községekben sokszor tartatnak határjárások a külső határookra nézve, de a belső határok kijárását ellenzik, mert a roppant terjedelem mellett nagyon sok és jórészt haszontalan munkával járna, sőt alig is lenne keresztülvihető.

A volt erdélyi s általában véve oly megyékből, hol a birtok igen el van darabolva, hasonló vélemények érkeznek; mert itt a sok apró részlet határainak konstatálása szerfelett sok munkába és költségbe kerülne.

Emellett a határjárások még azon esetben sem vezetnének célhoz, ha a bizottság jól végezné feladatát, mert határozatai döntő erővel nem bírván, a pereskedést nem zárják ki.

Ez utóbbi bajon csak úgy lehetne segíteni, ha a határjáró

bizottság a perrendtartás értelmében állíttatván össze, a választott bíróság jellegével ruháztatnék fel.

Vannak községek, hol kevés a határsértés vagy egyáltalán nem fordul elő, itt tehát elrendelésük teljesen felesleges lenne.

Nem látszik indokolatlannak azon javaslat, hogy határjárások, a tényleges sérelem esetein kívül, csakis a kiskorúak és gondnokság alatt levők ingatlanaira nézve tartassanak hivatalból.

Hogyan lehetne a határjárásokat a községben életbe léptetni?

A határjárásokat, mely időközben és az év mely szakában vélik megtartandóknak?

A határjárások kiknek közreműködésével történjenek?

A javaslatok a következők:

Tartassanak évente vagy pedig nagyobb időközökben; például minden 2, 3, 5, 10 évben tavasszal vagy pedig ősszel.

Ezt hajtsa végre:

a) az előjárókból, rendőri tisztviselőkből és mérnökökből összeállított bizottság; vagy

b) a falu öregei a csöszökkel;

c) a megye által kijelölt s a miniszterium által kinevezendő bizalmi egyének;

d) két esküdt, határbíró és két bizalmi férfiú;

e) választott bizottság.

A községi bíróság az érdekeltek kívánatára egészítették ki egy közigazgatási tisztviselővel, ez legczélszerűbben a szolgabíró lehetne. Egy más javaslat szerint a szolgabíró csak per esetén avatkozzék be.

A bizottság döntsön az 1877. XXII. t. cz. értelmében elbírálandó határpereknél.

A bizottság tagjai tegyenek esküt s határozatuk ellen felelősségbe csupán semmisségi okokból engedtessek meg.

Csákovár község azt kívánja, hogy a határjárásokból az előjárók legyenek kizárva.

Sok jelentéstevő üdvösnek mondja a határjárást, de csak akkor tartja életbe léptetendőnek, ha költségbe nem kerül, illetőleg ha azt az állam fedezné.

Hunyad-megye alispánjának nézete szerint a községek a fő elvek kimondása mellett utasítandók, hogy a határjárásokra vonatkozólag szabályrendeleteket alkossanak. Az esetleg felmerülő peres kérdésekre nézve a megyei hatóság, illetőleg a polgármester legyen illetékes.

Az erdélyi gazdasági egylet oly módon óhajtja a nehézségeket legyőzni, hogy igen elaprózott vagy pedig nagyon kiterjedt határookban évente részleges bejárások tartassanak.

A bejáró bizottság álljon az egylet által javaslatba hozott határfelügyelők, az előjárók és jegyzőből. Másodfokú hatóság a szolgabíró, harmadfokú pedig az alispán legyen.

A bejárásokor emelendő czövekeken, vagy köveken legyen feltüntetve, a határjárás ideje és iránya, a megyét jelző czövek földben levő részén kereszt-dorong huzassék át.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

H I R D E T É S E K.

(3.) **ELADÓ:** (3-5.)

1000 drb. Saazi komlódugvány, ezere 5 frt.
3000 drb. Saazi egy éves gyökeres dugvány
ezere 15 frt.

Mezei paszuly törpe, hófehér, bőtermő (szemelt
vetőmag) 100 kilónként 10 frt

➔ Árak Homoródi vasútállomáson értendők. ➔

Homorod-Héviz. **Gr. Haller János.**

ELADÓ:

2 darab 2 éves jól kifejlődött magyarfajú
tenyész-bika.

6 darab 1 évet töltött, szépen fejlődött
tenyész-kan.

(6.) (Kis-jenői faj.) (3-3.)

Diadal zab,

minden eddig ismert zabfajok közt legbőtermőbb (tricur-
zött vetőmag.) Hectolitere loco Szt.-Demeteren: zsák nélkül
5 frt, a maros-vásárhelyi vagy segesvári vasútállomáson
zsákkal együtt 7 frt 50 kr. — Szt.-Demeter, u. p. Nagy-
Kend.

Ifj. SPERKER FERENCZ.

Katona Zs. hideg oltóviasza.

Az 1885-ik évi budapesti országos általános
kiállításon nagy eredménnyel kitüntetett hideg oltó-
viasz és fatapaszomat, mely a külföldi hasonké-
szítmények fölötti előnyeinel fogva mind nagyobb
kelendőségnek örvend, tisztelettel ajánlom a ker-
tészet- és gyümölcsészettel foglalkozó közönség
figyelmébe.

Eladási árak:

1. sz. nagy pléh szelencze 1100 gramm tar-
talmú 1 frt 50 kr., 2. sz. közep-nagy szelencze 900
gramm 1 frt 25 kr., 3. sz. közep-szelencze 1/2 ki-
lónyi 80 kr., 4. sz. kis szelencze 300 gramm 50 kr.

➔ Nagyobb vételnél, valamint viszont eladóknak
külön kedvezmény. ➔

FŐRAKTÁRAK: Kecskeméten Katona Zsigmond ké-
szítőrel, honnan 5 frtot tevő megrendelések bérmentve
küldetnek. Budapesten: Kochmeister Frigyes utódai urak
nagykereskedésében; Thallmayer és Seitz urak nagyke-
reskedésében; Spiegel Soma ur kertészkereskedésében; Andrassy-út 16. sz. — Kolozsváron: Gergely Fe-
rencz ur nagykereskedésében. Ugyazinté vidéken több je-
lentékeny gyógyszerárban és kereskedésben.

Kecskemét.

Katona Zsigmond.

(7.) (4-3.)

PIACZI ÁRAK.

A heti vásár		napja	Gabona mérték	tisztá buza	elegy buza	rozs	árpa	zab	örök- buza	100 kilo		1 köb- meter tüzifa	1 kilo marha- hús
helye	széna									szal- ma			
k r a j e z á r o k b a n													
Budapest	február	27	metermázsa	900	—	670	650	655	600	—	—	—	—
Brassó	február	25	hektoliter	640	400	390	340	220	400	200	140	230	32
Deés	február	22	"	580	480	440	—	280	480	680	—	320	32
Fogaras	február	25	"	650	550	330	—	220	420	300	200	220	28
Gyula-Fehérvár	február	26	"	640	550	410	—	250	415	250	200	260	32
Kézdi-Vásárhely	február	17	"	630	—	420	300	220	440	270	90	220	28
Kolozsvár	február	24	metermázsa	830	—	560	—	540	540	400	240	300	30
Maros-Vásárhely	február	24	metermázsa	845	595	560	—	528	520	230	180	310	32
Nagy-Szeben	február	25	hektoliter	610	490	380	—	240	470	190	130	250	28-32
Nagy-Várad	február	22	"	630	520	412	382	275	444	380	180	400	44
Sepsi-Szent-György	február	28	"	630	580	420	270	200	440	300	100	150	24
Szász-Régen	február	24	"	575	500	390	280	215	380	330	200	260	24
Torda	február	12	"	600	375	375	350	220	335	300	30	238	24